

OPPLEGG FOR KONFIRMASJONSTIDEN

Forslag pr. mars 2014, skrevet av Gaute Brækken, gaute.braekken@kirkeligressurscenter.no.

Deltakende metodikk

Denne teksten er først og fremst en veileder til den voksne som er hovedansvarlig for konfirmantarbeidet. Deler av innholdet kan med fordel formidles til konfirmantene tidlig i konfirmasjonstiden.

Hvorfor bruke involverende metoder?

I Plan for trosopplæring står det at «konfirmasjonstiden skal fremme opplevelsen av egenverd og legge til rette for at konfirmantene kan se seg som skapt, elsket, frelst og holdt oppe ved Guds kjærlighet. Konfirmantene skal arbeide med egen tro og undring gjennom samtale og refleksjon.» Det legges opp til at konfirmantene skal gjennomgå prosesser og bygge relasjoner i konfirmasjonstiden. Dette krever at konfirmantene kan komme som de er, med sine meninger, sine spørsmål og sin tro. Selv om man prøver å legge til rette for at det skal være slik, er det ikke sikkert at konfirmantene opplever at det er sånn. Det krever bevisst jobbing gjennom hele konfirmasjonstiden for å lykkes med dette. Valg av involverende undervisningsmetoder og en tillitsfull relasjon mellom konfirmantledere og konfirmanter er en viktig del av dette. Metodene som er valgt i *Sunt og sant* egner seg godt for å få i gang samtaler om etiske spørsmål som angår ungdoms hverdag. Vi skal snakke *sunt og sant* om livet.

Å fortelle ungdommer hva de skal tro, mene og gjøre, har lite for seg. Det er ikke troverdig å presentere lettvinde svar på kompliserte spørsmål. Å få presentert ulike argumenter for og mot gir større troverdighet. Ungdommer må oppleve at de har kommet frem til sine standpunkter selv, for at det skal ha varig betydning for valgene de tar senere i livet. Lederne har stor nok påvirkningsmulighet på konfirmantene uten at man forteller dem hva de skal mene om vanskelige spørsmål. Hvilket tema en velger ut til samtale, og vinklingen på temaet, er én måte å påvirke på. Vi skal være åpne om vår makt som ledere og være ærlige om våre intensjoner om å påvirke i en retning. Det skaper trygghet.

Konfirmantlederne legger sterke føringer for hvilke standpunkter som er tillatt, og hva det er lov å snakke om i konfirmantgruppen. En må etterstrebe å åpne for mangfoldet av erfaring og meninger hos konfirmantene. En reell mulighet til å være uenig med andre uten å få negative reaksjoner, er en viktig forutsetning for å få til en samtale med egen refleksjon. Man må også utfordres til å forsvare standpunktene sine, og møtes med saklige motargumenter.

Aktivitetene i materialet er ment å skape refleksjon hos den enkelte konfirmant, og som et utgangspunkt for samtale. Aktivitetene kan berøre sårbare og viktige ting hos konfirmantene, og må derfor brukes med respekt og varsomhet. Det er ikke noe man skal tulle og tøyse med. Deltakende metoder er utfordrende både for deltakerne og lederne, fordi utfallet av aktivitetene ikke lar seg kontrollere. Noen temaer egner seg best for undervisning der konfirmantene bare skal lytte til det lederen sier.

Et åpent og trygt rom

Å skape et rom der ungdommene opplever at de er trygge nok til å være seg selv, at de kan delta i samtaler om de store livsspørsmålene og vise sin sårbarhet, er en prosess som pågår gjennom hele konfirmasjonstiden. Idealet er å få til så trygge rammer som mulig.

- *I et trygt rom* er det nulltoleranse for mobbing. Man ikke bruker ironi eller henger noen ut. Harselering skaper utrygghet.
- *I et trygt rom* blir komfortsoner anerkjent og respektert.

- *I et trygt rom* blir man akseptert som den man er.
- *I et trygt rom* er faren for å bli krenket redusert til et minimum.
- *I et trygt rom* er det trygge voksne ledere, og ingen «mørke kroker» der de voksne ikke ser hva som foregår. Lederne er forutsigbare og til å stole på, og det er en atmosfære av tillit. Lederne fanger opp signaler og reaksjoner i gruppen og snakker om det.
- *I et trygt rom* kan vi dele noe som er personlig, og vet hvor grensene går for det private.
- *I et trygt rom* kan en ungdom være trygg nok til selv å utvide sine egne grenser, uten at det går ut over andres grenser.
- *I et trygt rom* er utgangsdøren alltid synlig og tilgjengelig. Lederen må ikke sperre for utgangsdøren.
- Det som skjer *i et trygt rom* er ikke hemmelig, men ingen har rett til å dele hva andre har gjort og sagt uten at det er avtalt.

Som leder står en alltid i fare for å krenke konfirmantene ubevisst. Det kan for eksempel være gjennom ubetenksomme kommentarer som påfører en konfirmant skam. Hvis du blir oppmerksom på det du har gjort, er det viktig å si unnskyld så alle hører det.

Når konfirmantene skal utfordres til å delta i aktiviteter, må man innlede med å sette noen trygge rammer:

- Oppfordre til at det som blir sagt i løpet av aktiviteten, ikke blir fortalt videre til noen andre.
- Si at hvis noen underveis opplever at noe blir ubehagelig, kan man sette seg ned og se på.
- Formidle at det er helt vanlig å reagere på det som skjer i løpet av en aktivitet – og helt vanlig med ingen reaksjon. Fordi vi er ulike som mennesker.
- Legg vekt på at ingen får forlate rommet mens aktiviteten pågår.
- Avslutt med å si at dersom du i løpet av aktiviteten begynner å tenke på noe som du vil snakke med noen om, så si det til lederen etterpå. Så kan dere avtale å møtes for en samtale.

Hver aktivitet bør forklares grundig før den settes i gang. Si hva som er hensikten med aktiviteten, og forklar godt hvordan aktiviteten skal gjennomføres.

Å sette grenser

Konfirmantlederen må være tydelig på viktigheten av å ivareta sine egne grenser og å respektere andres grenser. Det kan handle om kroppskontakt, negative karakteristikk av andre, å få nok søvn på leir, et nei er et nei... Lederne må være tydelige forbilder på grensesetting for å skape en samværskultur preget av respekt og av at vi tar hensyn til hverandre.

Konfirmantene må sette grenser for hva de vil dele og fortelle. En kan fort bli revet med til å si mer enn en egentlig er komfortabel med. Avbryt gjerne på en forsiktig måte hvis noen deler noe som du synes er for privat for å deles i fellesskap. Si noe om at det kan vi snakke om en annen gang, og ta kontakt med vedkommende etter samlingen.

Hva betyr å fornærme noen? Ordet betyr at du er kommet for nært. Du har tråkket over en usynlig grense hos et annet menneske, enten fysisk eller mentalt. Vi har alle våre egne grenser som er unike akkurat for oss, og grensene varierer med relasjonen vi har til den andre. Vi kan ikke bruke våre egne erfaringer til å avgjøre hva som er passelig avstand for en annen person.

Ungdommene bør kunne si i fra hvis noen ikke respekterer grensene deres. Grenseløs atferd hos en ungdom bør kommenteres og tas på alvor, fordi det kan være tegn på at noe er galt. Lederne må snakke seg i mellom om oppførsel som de stusser på, og ikke bagatellisere egne bekymringer.

Språk og ordvalg

En konfirmantleder må forsøke å bruke enkle ord som konfirmanter forstår, og forklare de vanskelige ordene som brukes. Å ta i bruk slangord og ungdomsspråk fungerer sjelden godt, fordi det fort virker unaturlig og påtvunget, eller det kan bli respektløst og invaderende. Lederen kan ikke ta for gitt at uttrykk og fortellinger hentet fra Bibelen eller fra en kirkelig sammenheng er kjent stoff.

I etiske spørsmål er det bra å ha et erfaringsnært språk. Ta utgangspunkt i ungdommers egne erfaringer og snakk åpent og direkte om ting akkurat slik de er, uten å omskrive eller dekke til. Prøv å ikke snakke i bilder og metaforer.

Ha som utgangspunkt det som er godt med å være menneske, og snakk positivt om livet! Prøv å velge ord som oppleves gode og positive, slik at det blir vektlagt. Vi skal også snakke sant om livets skyggesider og at vi som mennesker ikke er i stand til å bare gjøre godt, men det må ikke være hovedbudskapet.

Å lede en gruppe

En voksen leder må lede aktivitetene, men gruppesamtaler kan ledes av unge ledere som er godt forberedt. Det tar tid å skape trygghet i en gruppe. Det første en må gjøre, er å bli litt bedre kjent med hverandre. En gruppe på 6-8 konfirmanter gir en god gruppedynamikk. Hvis dere ikke har faste samtalegrupper, kan man sette seg sammen i grupper på 4-6 personer og snakke sammen underveis i aktivitetene.

Det er en stor utfordring å lede konfirmantgrupper fordi ungdommer er svært ulike i den alderen. Noen er fortsatt barn, andre er nesten voksne. Konfirmantene har dermed svært ulike erfaringer som grunnlag for det de sier og mener. En av utfordringene er å ikke skape normer i gruppen for hva slags erfaringer konfirmantene burde ha eller ikke burde ha. Det er viktig å kommunisere tydelig at ingen er unormale. I denne gruppen er alle velkommen, uansett hvem du forelsker deg i, hva du tror på, hva du synes om deg selv o.l. I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å ha kjønnsdelte grupper, eller å dele inn etter andre kriterier. Det kan gi grupper hvor man har likere erfaringer, og hvor det er enklere å snakke åpent. I så fall er det viktig å forklare hvorfor man har valgt å dele inn på denne måten i dette tilfellet.

Det er ikke alltid like lett å lede gruppesamtaler. En aktivitet som igangsetter for et tema kan hjelpe et godt stykke på vei, og gi en hensiktsmessig innfallsvinkel til samtalen. Hvis lederen tar konfirmantene på alvor, er det større sjanse for at de tar lederen på alvor. Hvis noen kommer med useriøse kommentarer, kan du gjerne prøve å spille den andre. «Jeg hører at du sier.... Det får meg til å tenke på...» Hvis noen forstyrrer, kan man høflig be dem om å ta hensyn og respektere de andre i gruppen, og de reglene man er blitt enige om. Hvis deltakere i gruppen stiller utfordrende eller vanskelige spørsmål til lederen om lederens synspunkter, bør man svare ærlig så langt det er mulig, uten å gå i detalj. Hvis spørsmålene gjelder lederens privatliv, bør spørsmålet høflig avvises med at det ikke er et tema som det er naturlig å snakke om i denne gruppen. Lederen skal sette grensene for samtalen i gruppen.

Ikke gi en vurdering av det hver enkelt i gruppen sier i samtalen. La deltakerne i gruppen få eie sine egne opplevelser og meninger, ikke si at noe er feil. Men si gjerne at du er uenig, eller at det går an å tenke om det på en annen måte også. Alt må være lov til å mene bare man kan forklare hvorfor man mener det. Den som leder samtalen bør vente med å flagge sine meninger til konfirmantene har snakket, ellers kan det bli en høyere terskel for å få frem avvikende synspunkter. Det kan være krevende med denne type metodikk å få konfirmantene til å forstå at det ikke er et fasitsvar du er ute etter.

Gode råd

Det finnes ingen sikker oppskrift på hvordan man skaper et trygt rom. Det som fungerer ett år, kan mislykkes helt året etter. Det er fordi alle mennesker er forskjellige. Noen gode råd kan hjelpe et stykke på vei til å etablere trygghet og tillit i konfirmantgruppen.

- Vis at du forstår konfirmantenes virkelighet og hverdag.
- Bli raskt enige om noen regler som gjelder for alle, f.eks. regler for bruk av mobiltelefon på samlingene. Regler bidrar til å skape tillit til hverandre og lojalitet til gruppen. Reglene kan gjerne skrives ned og henges opp. Konfirmantene kan gjerne skrive under på avtaler.
- En regel kan være at man ikke tar en klem uten å spørre først, eller ta på hverandre på andre måter uten at det er avklart. Oppfordre konfirmantene til å ta vare på seg selv, og til å ta vare på hverandre.
- Bli enige på forhånd om hva som skjer dersom noen bryter reglene.
- Det er lurt å tenke gjennom på forhånd ulike situasjoner som kan oppstå. Når lederen på forhånd setter ord på noe som kan skape utrygghet hos den enkelte, minsker behovet underveis for å reagere på det som skjer. Når man vet at det er mulig å komme seg unna en ubehagelig situasjon, får man mindre behov for å protestere.
- Lederne må bruke den makten de har, til å prege samværskulturen slik at alle kan delta mest mulig på egne premisser. Ellers er det noen av ungdommene som bruker sin posisjon til å bestemme hvordan miljøet blir, og noen få får definisjonsmakt. Hvis lederne ikke er bevisste på å bruke sin posisjon til beste for fellesskapet, overlater de makten til noen andre.
- På hver samling kan det være positivt å gjenta et vi alle er forskjellige – og det er greit! Noen ulike eksempler kan være bra å nevne, som at noen liker gutter og noen foretrekker jenter...
- Hvilke leker en har sammen med konfirmantene kan være bestemmende for kulturen som etableres i gruppen. Hvis lederne legger opp til leker hvor komfortsonene brytes, kan det tas som et signal om at her er ikke den enkeltes grenser viktige å respektere. Når deltakere og unge ledere får ansvaret for å lede leker, må valget av leker godkjennes på forhånd.
- Si at du setter pris på at de deltar i aktivitetene og deler av seg selv i samtalene – det tar du ikke som en selvfølge!
- Som et godt forbilde på grensesetting kan det være fint å si at selv om jeg som leder er voksen, betyr ikke det at du skal godta alt jeg sier og ukritisk gjøre alt som jeg ber deg om.
- Oppfordre alle til å si ifra hvis de opplever at noe ikke er greit.
- Ha mulighet for å snakke med en leder på tomannshånd etter samlingene hvis det skulle oppstå behov for det. Samtaler med barn og unge skal ikke skje i et rom bak en lukket dør, men gjerne i et åpent rom med musikk i bakgrunnen.
- Det kan være store uenigheter innad i en ledergruppe eller i en konfirmantgruppe om viktige teologiske og etiske spørsmål. Da er det viktig å kommunisere hva det er vi kan være enige om, og sørge for at ulike syn på det vi er uenige om blir presentert på en likeverdig og respektfull måte på samlingene.

SUNT & SANT

suntogsant.no

